

**Aqua
Flanders**

Sluitende financiering van het rioolbeheer

Position paper

Samenvatting

AquaFlanders pleit ervoor om de gewestelijke bijdrage voor gemeentelijke rioleringsprojecten te baseren op doelstellingen en om deze voor de duur van een gemeentelijke meerjarenplanning af te stemmen tussen de beleidsniveaus.

Om dit te bereiken stelt de sector een grondige wijziging van het rioolsubsidiebesluit voor. Aanvullend op deze wijziging moet een waardenkader de prioriteit van de verschillende beleidsdoelstellingen aangeven.

Dat maakt het mogelijk om bij een gewijzigd beleid de prioriteiten in de projectenportefeuille vlot opnieuw te evalueren zonder verlies van projectsubsidies. Door de subsidies los te koppelen van individuele projecten en in plaats daarvan te koppelen aan doelstellingen kunnen rioolbeheerders de beschikbare middelen veel efficiënter aanwenden.

De sector vraagt ook dat doelstellingen en financiering voor de duur van een gemeentelijke meerjarenplanningen worden afgestemd tussen de Vlaamse overheid, de gemeentelijke rioolbeheerder en de gemeente.

Aanbevelingen

- ◆ Wijzig het rioolsubsidiebesluit en baseer de financiering van rioleringsprojecten op doelstellingen.
- ◆ Stem de doelstellingen en financiering af op de gemeentelijke meerjarenplanningen.
- ◆ Stel een waardenkader op dat de prioriteit van de verschillende beleidsdoelstellingen aangeeft.

Inhoudstafel

1. Introductie.....	3
2. Krijtlijnen financiering rioolbeheer	3
2.1. Focus op de Europese Kaderrichtlijn Water	3
2.2. Doelstellingen op elkaar afstemmen.....	3
2.3. Engagements op lange termijn	4
2.4. Aandachtspunten	4
2.4.1. Subsidie op basis van doelstellingen	4
2.4.2. Zekerheid over toegekende subsidies.....	4
2.4.3. Afstemming in eerste jaar bestuursperiode	4
2.4.4. Financiering onderhoud rioolinfrastructuur	5
3. Conclusie	5

1. Introductie

Om de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water te behalen zullen de gemeenten en hun rioolbeheerders tegen 2027 nog 1,8 miljard euro moeten investeren. Alleen door de verdere uitbouw van hun rioleringsnet tot 91% zuiveringsgraad in Vlaanderen kunnen ze immers de vereiste goede toestand van de watersystemen bekomen. De volledige uitbouw van de rioolinfrastructuur voor alle sectoren samen – huishoudelijke riolering, landbouw en industrie – zal nog meer investeringen vragen. Ongeveer 9 miljard euro is nodig om een zuiveringsgraad van honderd procent in Vlaanderen te bekomen.

Om deze investeringen te financieren vraagt AquaFlanders een grondige wijziging van het subsidiebesluit. Daarbij stelt de sector voor om de focus te verleggen van projectsubsidies naar subsidies op basis van doelstellingen.

2. Krijtlijnen financiering rioolbeheer

2.1. Focus op de Europese Kaderrichtlijn Water

De algemene doelstelling van de Vlaamse gemeenten en hun rioolbeheerders op vlak van rioolinfrastructuur is omschreven in de Europese Kaderrichtlijn Water. Mede op vraag van AquaFlanders en VVSG, vertaalde de Vlaamse overheid deze doelstelling naar een concreet investeringsbudget: 1,8 miljard euro. Dat bedrag geeft aan welke investeringen tegen 2027 effectief nodig zijn om het aandeel van de vervuiling van de waterlichamen¹ te reduceren.

Het zal een uitdaging zijn om alle investeringen uit te voeren. Naast de nog uit te bouwen rioleringsprojecten ter waarde van 1,8 miljard euro zijn ook vervangingsinvesteringen nodig om de goede werking van de rioolinfrastructuur te garanderen. De financiële draagkracht van de gemeenten en hun rioolbeheerders moet daarbij bewaakt worden. Tot slot speelt ook de fysieke draagkracht een rol. De publieke en private sector hebben immers voldoende werkkraft nodig om hun projecten te realiseren. Rioleringsprojecten veroorzaken bovendien hinder voor de burger. Hiermee moet rekening gehouden worden bij het inplannen van deze projecten.

2.2. Doelstellingen op elkaar afstemmen

Naast het behalen van de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn, hebben gemeenten ook andere noden. Investerings in onder andere mobiliteit, verkeersveiligheid en waterveiligheid blijven noodzakelijk. De doelstellingen op vlak van riool- en weginfrastructuur moet dus met elkaar in overeenstemming gebracht worden. Dit om werken op een efficiënte manier uit te voeren, met aandacht voor de financiële en fysieke draagkracht, en de hinder voor de burger te beperken. Daarbij zullen gemeenten prioriteiten moeten stellen.

Om deze prioriteiten te kunnen stellen is een waardenkader nodig dat een prioriteit toekent aan de verschillende beleidsdoelstellingen. Dat maakt het mogelijk om bij een gewijzigd beleid de prioriteiten in de projectenportefeuille opnieuw te evalueren zonder verlies van subsidies. Dat vraagt echter een wijziging van het rioolsubsidiebesluit. Door subsidies los te koppelen van individuele projecten en in plaats daarvan te koppelen aan doelstellingen kunnen de gemeenten en hun rioolbeheerders de beschikbare middelen efficiënter inzetten.

---

¹ Zie publicatie VMM 'Samen met je gemeente naar een goede kwaliteit van de waterlopen'

De uitdaging voor de gemeenten en hun rioolbeheerders is groot. Maar het is haalbaar als doelen en financiering op elkaar afgestemd worden en als op langere termijn engagementen worden aangegaan: door Vlaanderen voor de financiering, door gemeenten en hun rioolbeheerders voor het behalen van de gevraagde resultaten.

2.3. Engagements op lange termijn

Aquaflanders stelt daarom voor dat de Vlaamse overheid met elke gemeente en haar rioolbeheerder voor langere termijn afstemt over doelen en financiering. Leg in besluiten en investeringsprogramma's doelstellingen vast tegen wanneer, waar en hoeveel vuilvrucht elke gemeente en haar rioolbeheerder moet reduceren.

Het reduceren van vuilvrucht kan immers op verschillende manieren. Enerzijds door uitbreiding van het rioolstelsel. Dat komt neer op het aansluiten van extra inwonersequivalenten. Een inwonersequivalent is de gemiddelde hoeveelheid afvalwater die één persoon per dag produceert, vastgelegd op 150 liter per inwoner per dag, en is een maat om de capaciteit van het rioleringsstelsel uit te drukken. Anderzijds kan ook optimalisatie van het bestaande stelsel bijdragen tot een reductie van de vuilvrucht. Dit kan door bijvoorbeeld door verhardingen af te koppelen waardoor minder regenwater richting de waterzuiveringsinstallatie gaat en deze efficiënter zal werken. Gemeenten en hun rioolbeheerders kunnen dus op verschillende manieren de doelstelling behalen.

De Vlaamse overheid zet daar tegenover hoeveel gewestelijke middelen het zal uitkeren per gerealiseerd inwonersequivalent of equivalent inwonersequivalent. Zo biedt ze voor de duur van de gemeentelijke bestuursperiode zekerheid over de gewestelijke bijdrage die toegekend zal worden.

Het resultaat is een investeringsprogramma voor de lopende gemeentelijke bestuursperiode en een legislatuur-overschrijdende timing voor de volledige realisatie van de doelen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water. Op sommige plaatsen zal het immers onmogelijk zijn om deze doelstelling tegen 2027 te behalen. De realisatie wordt echter wel ingepland zodat duidelijk is wanneer de doelstellingen behaald zullen zijn.

2.4. Aandachtspunten

2.4.1. Subsidie op basis van doelstellingen

Het is essentieel dat gewestelijke middelen worden toegekend op basis van doelstellingen in plaats van aan concreet uit te voeren projecten. Een lokaal bestuur en haar rioolbeheerder moeten zelf kunnen kiezen aan welke projecten ze prioriteit geven om de doelstellingen te bereiken en deze prioriteiten opnieuw kunnen evalueren bij gewijzigd beleid.

2.4.2. Zekerheid over toegekende subsidies

Ook cruciaal is dat gemeenten en rioolbeheerders voor een volledige gemeentelijke bestuursperiode zekerheid hebben over de beschikbare gewestelijke middelen in functie van de afgesproken doelen. Op deze manier kunnen de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk aangewend worden.

2.4.3. Afstemming in eerste jaar bestuursperiode

De afstemming tussen de Vlaamse overheid en de gemeente en haar rioolbeheerder gebeurt best in het eerste jaar van een gemeentelijke bestuursperiode. Dan maken de gemeenten samen met hun rioolbeheerders het meerjarig investeringsplan op voor de komende zes jaar. In het begin van dat eerste jaar moet ook per gemeente en rioolbeheerder duidelijk worden aan welke doelen de Vlaamse overheid een gewestbijdrage zal toekennen en hoe hoog die gewestbijdrage zal zijn.

2.4.4. Financiering onderhoud rioolinfrastructuur

Wanneer de benodigde investeringen in de uitbouw van de rioolinfrastructuur gebeurd zijn, moet deze infrastructuur ook onderhouden worden. De factuur die de gemeente betaalt met algemene middelen, moet financierbaar zijn. In de ideale situatie zijn de toegewezen middelen financieel sluitend. Deze toegewezen middelen zijn middelen zoals de gemeentelijke saneringsbijdrage, die verrekend wordt via de integrale waterfactuur, en vergoedingen die uitsluitend gebruikt mogen worden voor de gemeentelijke saneringsopdracht. Vermoedelijk zal dat de drinkwaterfactuur verhogen.

Daarom is het nodig om breder te kijken dan louter de ontvangsten uit de drinkwaterfactuur. AquaFlanders stelt voor om de uitwerking op langere termijn van de volgende financierende pijlers te onderzoeken: de saneringsbijdrage, rioolsubsidies, middelen uit het lokaal pact, de bijdrage versnelde afvoer hemelwater en de indicator voor lijninfrastructuur in het gemeentefonds.

Daarnaast vraagt AquaFlanders om de gemeenten te ondersteunen bij de aanvraag van Europese subsidies voor innovatieve projecten die kunnen bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water.

3. Conclusie

AquaFlanders pleit ervoor om het rioolsubsidiebesluit grondig te wijzigen. Dit door de gewestelijke bijdrage voor gemeentelijke rioleringsprojecten te baseren op doelstellingen. Daarbij is het van belang om doelen en financiering af te stemmen voor de duur van een gemeentelijke meerjarenplanning.

Aanvullend is een waardenkader nodig dat de prioriteit van de verschillende beleidsdoelstellingen aangeeft. Op basis daarvan kunnen gemeenten en hun rioolbeheerders prioriteiten geven aan de projecten in hun portefeuille en doelstellingen op vlak van rioolinfrastructuur afstemmen op andere doelstellingen, bijvoorbeeld op vlak van weginfrastructuur. Het maakt het bovendien mogelijk om bij een gewijzigd beleid de prioriteiten in de projectenportefeuille vlot opnieuw te evalueren zonder verlies van projectsubsidies.

Door de subsidies los te koppelen van individuele projecten en in plaats daarvan te koppelen aan doelstellingen kunnen rioolbeheerders de beschikbare middelen veel efficiënter aanwenden.

Tot slot moet ook nagedacht worden over de financiering van het onderhoud van de rioolinfrastructuur op langere termijn.

